



MØLLER KOMPETANSESENTER

Tegnspråk som førstespråk 8. klasse

.....

LÆRERVEILEDNING I TEGNSPRÅKGRAMMATIKK

KNYTTET TIL

Norsk i åttende

av

Norunn Askeland • Cecilie Falck-Ytter

• Jon Hildrum • Bjørn E. Solheim

ASCHEHOUG

© H. Aschehoug & Co. (W. Nygaard) 1998
1. utgave / 1. opplag 1998

Det må ikke kopieres fra denne boka i strid med *åndsverkloven* eller i strid med avtaler om kopiering inngått med *Kopinor*, Interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk.

Kopiering i strid med lov eller avtale kan føre til erstatningsansvar og inndragning, og kan straffes med bøter eller fengsel.

ISBN 82-03-30670-5

Boka er utarbeidet på grunnlag av Norunn Askeland/Cecilie Falck-Ytter/
Jon Hildrum/Bjørn E. Solheim: *Norsk i åttende* og *Lærerveiledning* til dette
verket med utgangspunkt i L-97 av Mette Løvås, Møller kompetanse-
senter, statlig spesialpedagogisk senter for hørselshemmede.

Boka er utgitt med støtte fra Nasjonalt læremiddelsenter.

Grunnskrift: Palatine 11 pkt.
Papir: 100 g Carat Offset 100
Trykk: Lobo Grafisk as

Innhold

Forord 4

Innledning 5

- 1 Grensemarkører 6
- 2 Setningsstruktur 7
- 3 Referanser 11
 - 3.1 Lokalisasjon 11
 - 3.2 Synsvinkel 12
 - 3.3 Proformer 14
- 4 Tidslinjer 15
- 5 Setningsanalyse 18
- 6 Litteraturliste 20

Forord

Dette er en lærerveiledning i tegnspråkgrammatikk for 8. klasse og er en del av en pakke knyttet til Aschehougs norskverk: *Norsk i åttende*. Pakken består av følgende produkter:

- *Tegnspråk som førstespråk og norsk for døve 8. klasse. Tilleggshefte for lærere* som skal undervise døve elever. («Tilleggshefte 8»)
- *Tegnspråk som førstespråk 8. klasse. Grunnbok. Video* med et utvalg tekster gjengitt på tegnspråk. («Grunnbokvideo 8»)
- *Tegnspråk som førstespråk 8. klasse. Tekstsamling. Video* med et utvalg tekster gjengitt på tegnspråk. («Tekstsamlingsvideo 8»)
- *Tegnspråk som førstespråk 8. klasse. Lærerveiledning i tegnspråkgrammatikk.* («Lærerveiledning i tegnspråkgrammatikk 8»)
- *Tegnspråk som førstespråk 8. klasse. Eksempelsamling. Video* til lærerveiledning i tegnspråkgrammatikk. («Eksempelsamling 8»)
- *Norsk for døve 8. klasse. Grammatikk.* («Elevbok 8»)

Til denne lærerveiledningen er det utarbeidet en video med tegnspråkeksampler (punkt 3 ovenfra). Disse to produktene er nært knyttet til hverandre. I denne boka henvises det også til andre produkter i denne pakken.

Innledning

Hovedformålet med denne lærerveiledningen er å vise hvordan man kan undervise elevene i tegnspråkgrammatikk i 8. klasse.

For å oppnå målet om funksjonell tospråklighet er det viktig at undervisningen i tegnspråk og undervisningen i norsk henger nøye sammen. Man må likevel ikke glemme at tegnspråk skal ha en selvstendig funksjon, og at elevene må få utfolde seg fritt på dette språket. Denne grammatikkdelen kan brukes til kontrastiv undervisning, men det tas her utgangspunkt i at elever med tegnspråk som førstespråk skal få lov til å konsentrere seg om sitt førstespråk uten tanke på tilknytning til andre språk, det kommer i andre rekke.

Elevene må på egen hånd kunne arbeide med innspilling av tegnspråktekster og må derfor ha videolaboratorium tilgjengelig.

Mål for ungdomstrinnet, 8.–10. klasse (s. 146) sier:

Elevene skal ha innsikt i tegnspråkets utvikling, språkhistorie og språkvariasjon og ha praktiske og teoretiske kunnskaper om tegnspråkets grammatikk og struktur.

Hovedmoment for 8. klasse (s. 147) sier:

– utforske setningsstrukturer og former for tekstbinding på ulike tekstnivåer og eksperimentere med å kombinere enkle setninger med sammensatte

Disse to målene fra L-97 forsøkes her å realiseres ved å gi elevene praktiske og teoretiske kunnskaper om tegnspråkets grammatikk og struktur og se på setningsstrukturer og ulike former for tekstbinding på ulike tekstnivåer.

Den kunnskap og forståelse elevene tilegner seg gjennom en opplæring på tegnspråk, kommer også til nytte når elevene skal lære andre språk. Ved å ha gode kunnskaper i sitt førstespråk har de bedre forutsetninger for å lære andre språk.

Videoen som følger dette heftet («Eksempelsamling 8»), inneholder utdrag fra ulike tekster på videoene «Grunnbokvideo 8» og «Tekstsamlingsvideo 8». For hvert eksempel finnes det henvisninger til hvor man kan finne denne teksten i sin helhet.

1 Grensemarkører

Mål

Elevene skal bli kjent med ulike grensemarkører og deres funksjon.

Videoeksempler

Eksempel 1: 01:00

Teksten i sin helhet finnes på «Tekstsamlingsvideo 8» «Du er en grei kar du, Richard» 0:34:01.

Kommentar

- Her er det eksempel på hvordan den opplysende setningen avsluttes med nikk, blunk og senking av hendene.

EN GUTT HETE JENS KRISTIAN blunk, nikk,
senking av hendene

- pause, blunk, synsvinkelskift
VINDU KNUST senking av hender ANNEN PERSON kropp høyre SE-SEG
blunk
RUNDT FÅ-ØYE-PÅ senking av hender

Kroppen flyttes til høyre etter at fortelleren sier ANNEN PERSON og grensen markeres for å vise at det er en annens synsvinkel som kommer fram. Det siste tegnet FÅ-ØYE-PÅ holdes også litt lengre for å markere en grense. Pause, blunk og senking av hender marker også grenser.

Elevoppgave

- 1 Elevene ser på ulike tegnspråktekster og finner hvilke grensemarkører som blir brukt. Se etter; blunk, nikk, pause, senking av hender, synsvinkelskift og holding av tegn som vist i eksempel 1.

2 Setningsstruktur

Mål

Elevene skal bli kjent med hva som kjennetegner ulike setningstyper på tegnspråk. De ulike setningstyper elevene skal ha kjennskap til er:

- Påstandssetninger
- Bekreftende setninger
- Spørsmål; ja/nei, hv-spørsmål, retoriske
- Nektende setninger
- Betingelsessetninger
- Sideordning av setninger

Videoeksempler

1 Påstandssetning

Eksempel 2: 02:27

Teksten finnes i sin helhet på «Grunnbokvideo 8» 0:14:50. «Trollpila ved Bolsøy kyrkje»

Kommentar

Fortelleren markerer at Hellig Olav synes det var et fint sted å bygge kirke ved et nikk.

2 Bekreftende setning

Eksempel 3: 02:48

Teksten finnes i sin helhet på «Tekstsamlingsvideo 8»: 1:42:51. «Laurekadsj og tsjudene»

Kommentar

Laurekadsj bekrefter her at han kan følge tsjudene over fjellet ved flere nikk.

3 Spørsmål

Ja/nei-spørsmål:

Eksempel 4: 03:17

Teksten finnes i sin helhet på «Tekstsamlingsvideo 8» 1:25:50. «Balders død»

Kommentar

Spørsmålet markeres ved hevede øyenbryn.

Hv-spørsmål:

Eksempel 5: 03:40

Teksten finnes i sin helhet på «Grunnbokvideo 8»: 1:04:32. «Presten og klokkeren»

Kommentar

Spørsmålet markeres ved å heve skuldrene og bruke tegnet HVA.
«Hvor lang tid tar det å ri fra øst til vest?»

Retoriske spørsmål:

Eksempel 6: 04:00

Teksten finnes i sin helhet på «Grunnbokvideo 8»: 0:13:40. «Hjemmefødsel»

Kommentar

Her vises et retorisk spørsmål ved at fortelleren sier:

hevede øyenbryn, nikk
PROBLEM MIN VESKE FÅR-IKKE-TIL ÅPNE

Fortelleren markerer PROBLEM som et spørsmål ved å heve øyenbrynene for deretter å svare på spørsmålet.

«Problemet er at jeg ikke kan få opp veska mi»

4 Nektende setninger

Eksempel 7: 04:20

Teksten finnes i sin helhet på «Tekstsamlingsvideo 8»: 1:20:32. «Samer»

Kommentar

Denne setningen gjøres nektende ved at fortelleren rister på hodet og bruker en pekefinger for å markere negasjon.

«Samiske barn fikk ikke lov til å prate samisk på skolen.»

Eksempel 8: 04:38

Teksten finnes i sin helhet på «Grunnbokvideo 8»: 1:04:32. «Presten og klokkeren»

Kommentar

Setningen gjøres nektende ved hode risting. Setningen er ellers en vanlig fortellende setning.

«Jeg er ikke presten.»

5 Betingelsessetninger

Eksempel 9: 04:53

Teksten finnes i sin helhet på «Tekstsamlingsvideo 8»: 0:26:06. «Automatisk eksistens»

Kommentar

Fortelleren markerer at det er en betingelse ved å heve øyenbrynene og bruke tegnet HVIS.

6 Sideordning av setninger**Eksempel 10: 05:22**

Teksten finnes i sin helhet på «Tekstsamlingsvideo 8»: 0:34:01. «Du er en grei kar du, Richard.»

Kommentar

I denne sekvensen finnes flere setningstyper. Fortelleren bruker forskjellige synsvinkler, for moren, faren, og gutten. I tillegg ser han på kamera, for å komme med tilleggsopplysninger/kommentarer.

Der fortelleren sier at far (synsvinkel) spør om de skal ut i kveld, er tegnet MOR en tilleggsopplysning om hvem faren spør. Det er markert ved at fortelleren har blikkontakt med kamera.

Etterpå, når fortelleren tar guttens synsvinkel, og sier at foreldrene skal ut, kommer det en innskutt setning; at gutten ikke skjønner, fordi han er så liten. Denne setningen er også markert ved at fortelleren ser i kamera.

Fortelleren går nå tilbake til guttens synsvinkel og sier at mor og far erter hverandre. Når fortelleren sier ERTER-HVERANDRE, skiftes det synsvinkel mellom at far ser på mor og mor ser på far.

Deretter kommer det en kommentar markert ved at fortelleren ser i kamera og sier at de gleder seg fordi de skal ut. Fortelleren går tilbake til guttens synsvinkel og undrer seg over om han skal gi brevet til foreldrene (referert tanke). Han sier deretter at hvis han gir dem brevet, blir de skuffet og sinte.

Elevoppgaver

1 Elevene uttrykker ulike setningstyper kun ved hjelp av ikke-manuelle komponenter. De ulike setningstyper er

- påstand
- bekreftelse
- spørsmål
- negasjon
- betingelse
- imperativer

2 Elevene ser på eksemplene 2–10. Finn hva som kjennetegner de ulike setningstyper med hensyn til manuelle og ikke-manuelle komponenter.

3 Elevene ser på andre tegnspråktekster for å finne andre eksempler på ulike setningstyper.

4 Elevene tar utgangspunkt i en skrevet tekst, tegnspråktekst eller et bilde og lager spørsmål de etterpå kan stille en klassekamerat. Varier mellom hv-spørsmål og ja/nei spørsmål.

5 La elevene rette oppmerksomheten mot ulike spørsmålstyper når de skal arbeide med intervju på side 61 i grunnboka.

6 For å øve på påstandsetninger kan elevene lage faktatekster eller faktasetninger om et selvvalgt emne eller fra noe annet de holder på med i et annet fag på skolen.

7 For å øve på nektende setninger kan elevene arbeide på samme måte som i oppgave 6.

8 Elevene intervjuer hverandre i intervaller på 3–4 minutter. Den som intervjuer, skal stille spørsmål som vist i eksemplene 5–8. Den som svarer, skal svare med en bekreftende setning, nektende setning eller betingelsessetning som vist i eksempel 3, 7, 8 og 9. Bytt setningstype for hvert intervall.

9 Elevene ser på egenproduserte tekster og hvordan de selv uttrykker de ulike setningstyper.

10 Elevene oversetter norske tekster for å se hvordan samme type tekster ser ut på tegnspråk.

11 I teksten «Automatisk eksistens» på «Tekstsamlingsvideo 8» er det flere eksempler på betingelsessetninger og retoriske spørsmål. La elevene se denne teksten og finn disse setningstyper. Elevene lager selv betingelsessetninger og retoriske spørsmål.

12 Elevene ser på tegnspråktekster og finner innskutte setninger og sideordnede setninger. Se på hvordan synsvinkelskift og blikkontakt markerer grenser mellom ulike setningstyper.

3 Referanser

Mål

Elevene skal bli bevisste på hvordan de bruker både lokalisasjon, synsvinkel og proform som referanser på tegnspråk og få erfaring i å avlese og selv etablere referanser i tegnspråktekst.

3.1 Lokalisasjon

Videoeksempler

Eksempel 11: 06:40

Teksten finnes i sin helhet på «Tekstsamlingsvideo 8»: 0:00:54. «Itte no knussel»

Kommentar

Fortelleren plasserer presteboligen, alle folkene som var møtt fram, og sledene på gårdsplassen og Marte Svennerud og alle barna rundt henne oppi sleden.

Eksempel fra «Tegnsatt, mars 1996»

Eksempel på lokalisasjon er hentet fra *Tegnsatt, mars 1996*. «Tegn fakta» (0:14:33.) handler om Ivar Aasen. Denne teksten kan brukes til informasjonsinnhenting i forbindelse med kapitlet: Språket og litteraturen fra de eldste tider i grunnboka *Norsk i åttende* og «Tilleggshefte 8». Teksten har mange eksempler på referanser som kan brukes i undervisningen i dette emnet.

Elevene kan arbeide med denne videoen, enten på egen hånd eller i en lærerstyrt sammenheng. Be elevene om å konsentrere seg om hvor personer, ting og steder blir plassert, og deretter hvordan det blir referert tilbake til disse stedene.

0:18:12: Fortelleren peker til høyre for seg i betydningen «han» altså Ivar Aasen på tross av at han tidligere har plassert Ivar Aasen til venstre for seg. Gjør elevene oppmerksom på hvordan fortelleren skifter lokalisasjon på Ivar Aasen.

0:17:30: Ser på hvordan man etablerer to loci for å representere to ulike språk, og hvordan man bruker disse loci for å beskrive forholdet mellom dem. Lokalisasjon brukes altså ikke bare om fysiske ting, men også om ideer.

Eksempel fra «Tekstsamlingsvideo 8»; Samer: 1:20:32

Her finnes samme typer av lokalisasjon som på teksten det er referert til over.

Eksempel fra «Grunnbokvideo 8»;

Tenk på lytteren og situasjonen 1: 0:58:41.

Tenk på lytteren og situasjonen 2: 0:59:12.

Her blir et rom beskrevet på to forskjellige måter avhengig av hva teksten skal brukes til, og hvem som er mottaker.

Eksempel fra «Grunnbokvideo 8»; Trollpila ved Bolsøy kyrkje: 0:14:50. Brukes som eksempel på lokalisasjon. Fortelleren plasserer bl.a. Hellige Olav, Bolsøy og trollkjerringa.

Elevoppgaver

1 Elevene finner lokalisasjon i teksten om Ivar Aasen *Tegnsatt, mars 1996* «Tegn fakta» 0:14:33.

2 Elevene finner lokalisasjon i teksten «Samer» 1:20:32 på «Tekstsamlingsvideo 8».

3 Elevene beskriver bilder for hverandre: En beskriver mens den andre tegner. Sammenlign bildene etterpå. Diskuter etterpå i klassen hvorfor eventuelle misforståelser oppstod, eller hvorfor mottaker oppfattet riktig. Her må elevene sette ord på språket, snakke om språket, noe som er viktig for å bli språklig bevisste.

4 En annen oppgave for å øve på lokalisasjon kan være å fortelle et eventyr eller en historie du kjenner godt og være ekstra oppmerksom på lokalisasjon. Historien tas opp på video, og det arbeides videre med teksten for å se om lokalisasjon blir riktig brukt. Etter en gjennomgang og diskusjon av teksten med lærer tar eleven historien opp på video en gang til og prøver å rette opp de eventuelle feil som måtte være, eller kanskje noe kan sies bedre på en annen måte. Det er her også mulig å bruke en historie eleven har laget tidligere i et emne fra Grunnboka.

5 Oversett teksten «Blir koalaene stresset av turistkos?» på side 162 i grunnboka *Norsk i åttende*. Legg vekt på å skape referanser (lokalisasjon) til Australia, koalabjørnene og turistene. Om det blir vanskelig å oversette denne teksten, kan læreren gjenfortelle innholdet og eleven arbeide videre ut fra dette.

3.2 Synsvinkel

Videoeksempler

Eksempel 12: 07:32

Teksten finnes i sin helhet på «Tekstsamlingsvideo 8»: 0:00:54. «Itte no knussel»

Kommentar

Fortelleren skifter her mellom å ha Marte Svenneruds synsvinkel og ett av barnas synsvinkel når Marte Svennerud står og betrakter barna. Fortelleren inntar ett av barnas lokalisasjon og Marte Svenneruds lokalisasjon.

Eksempel 13: 08:53

Teksten finnes i sin helhet på «Tekstsamlingsvideo 8»: 0:00:54. «Itte no knussel»

Kommentar

Fortelleren skifter her synsvinkel mellom presten som står på trappa og roper Hurra!, sleden Marte Svennerud sitter i og folkene som ser sleden forsvinne i det fjerne.

Eksempel 14: 10:13

Teksten finnes i sin helhet på «Tekstsamlingsvideo 8»: 0:00:54. «Itte no knussel»

Kommentar

Fortelleren viser først synsvinkelskift når et av barna snakker og til Marte Svennerud. Når Marte Svennerud reiser seg og går ut av rommet, viser fortelleren dette ved pf-GÅ høyre. Deretter skifter han til barnas synsvinkel når de forskrekket står og ser etter Marte Svennerud. De ser forskrekket til venstre.

Eksempel fra «Poetry in Motion, original works in ASL, Debbie Rennie»:**«Big Dog vs. Little Dog»: 0:36:56**

Denne videoen er på ASL, men likevel nyttig i denne sammenheng. I historien vises bruk av synsvinkelskift på en fin måte. Synsvinkelskift foregår mellom de fire personene på kafeen, kelneren og de to hundene. Hvilken persons synsvinkel fortelleren tar, vises ved hjelp av holdning og ansiktsuttrykk. La elevene prøve å finne stedene der det skiftes synsvinkel.

Noen eksempler er:

0:37:54: Skift av synsvinkel fra damen som sitter på bordet alene (bord A) og ser bort på det andre bordet (bord B) med tre personer, til den damen som sitter ved bord B.

0:38:01: Skifter til å innta synsvinkel til damen som sitter på bord B, skifter så synsvinkel til mannen med sigar som også sitter på bord B, 0:38:05.

0:38:14: skifter tilbake til damen på bord B.

0:38:18: skifter igjen synsvinkel tilbake til den første mannen på bord B.

0:38:23: er så tilbake til damen som sitter alene på bord A.

La elevene arbeide videre med denne teksten og se på synsvinkelskift mellom disse fire personene, kelneren og de to hundene.

Elevoppgaver

1 Andre tekster som kan brukes til å studere synsvinkelskift, er:

- «Tekstsamlingsvideo 8»: 0:10:17. «Svart bilde»
Eleven ser her på hvordan fortelleren skifter mellom det som er tankereferat, handlingsreferat og direkte tale.
- «Tekstsamlingsvideo 8»: 0:34:01. «Du er en grei kar du, Richard.»
Her kan elevene se synsvinkelskift bestemt av hvilken rolle fortelleren inntar.

3.3 Proformer

Videoeksempler

1 Elevene kan se på video «Lek og fantasi med tegnspråk» utgitt av Ål folkehøyskole og kurscenter, 1993.

0:15:10: viser tre fortellinger hvor hodet er brukt som proform.

0:15:10: Hodet er proform for fotballen. La elevene se på hvordan hodet blir brukt som proform for fotballen, og hvilken rolle rytmen spiller for å få fram det riktige uttrykket.

0:17:51: Bowlingkule. La elevene se hvordan synsvinkel skiftes fra hodet som proform til å være den personen som behandler bowlingkula (hodet).

0:20:25: Det samme kan sees i den tredje fortellingen om deigen og brødet, der skiftes det også synsvinkel fra hodet som proform til å være den som behandler deigen/brødet.

Videoeksempler

Eksempel 14: 10:13

Teksten finnes i sin helhet på «Tekstsamlingsvideo 8» 0:00:54. «Itte no knussel»

Kommentar

Til slutt i dette eksemplet bruker fortelleren s-proform om barna som står usikre igjen.

Eksempel fra «Grunnbokvideo 8»: Hjemmefødsel: 0:13:40

Her blir legen referert til med peke-pf. Denne blir etablert en gang; etterpå blir proformen brukt direkte.

Eksempel fra «Grunnbokvideo 8»: Sannhet, løgn, ild og vann: 0:22:30

Fortelleren bruker knyttneve-proform for å referere til de fire som blir enige om å fordele kyrne likt mellom seg. Den samme proformen brukes i «Itte no knussel» når barna står på kjøkkenet og ser forundret på hverandre når Marte Svennerud går ut av kjøkkenet og inn på prestekontoret.

Eleveoppgaver

1 Se på ulike tegnspråktekster og finn ut hva proformene refererer til.

2 Lag proformfortellinger.

4 Tidslinjer

Mål

Elevene skal bli bevist på hvilken rolle tidslinjer spiller på tegnspråk, og de skal ha kjennskap til de fem tidslinjers ulike funksjoner.

Tidslinjer på tegnspråk er av betydning for å plassere hendelser i forhold til hverandre i tid.

Vi har fem tidslinjer:

A fortid/framtid

B før/nå

C tidslinje

D biografisk tidsangivelse

E nåtid/nær framtid

Videoeksempler

Tidslinje A

Denne tidslinjen går fra bak fortellerens skulder og framover i rommet foran fortelleren. Eventyr starter som regel med å angi tid på denne måten: («Det var en gang ...»). Denne tidslinjen brukes også om nåtid.

Eksempel 15: 11:26

Teksten finnes i sin helhet på «Grunnbokvideo 8»: 0:22:30. «Sannhet, løgn, ild og vann»

Kommentar

Fortelleren starter fortellingen med å si at dette skjedde for lenge siden ved hjelp av tidslinje A.

Eksempel 16: 11:49

Teksten finnes i sin helhet på «Grunnbokvideo 8»: 0:27:26. «Utdrag 1».

Kommentar

Fortelleren bruker tidslinje A når han forteller at Sahra Hausmann blir førstevalg på venstrekant på landslaget i tida framover.

Tidslinje B

Denne tidslinjen artikuleres på fortellerens passive hånd og angir noe som skjer før eller etter et angitt tidspunkt.

Eksempel 17: 12:18

Teksten finnes i sin helhet på video «Tekstsamlingsvideo 8»: 0:00:54. «Itte no knussel»

Kommentar

Fortelleren starter med å si «FØR JUL». Her brukes tidslinje B for å angi at det er før det aktuelle tidspunktet, altså jul.

Eksempel 18: 12:55

Teksten finnes i sin helhet på «Tekstsamlingsvideo 8»: 0:34:01. «Du er en grei kar du Richard.»

Kommentar

Fortelleren bruker her tidslinje B for å markere at det er noe som skjer etter det fortelleren nettopp har fortalt. «Senere da de satt og spiste brøds kive ...»

Tidslinje C

Denne linjen går fra høyre til venstre i tegnrommet foran fortelleren. Fortelleren bruker denne til å plassere hendelser eller tidspunkt i forhold til hverandre.

Eksempel 19: 12:55

Teksten finnes i sin helhet på «Grunnbokvideo 8»: 0:30:10. «Tegnspråk som minoritetsspråk ved Odd-Inge Schröder»

Kommentar

Fortelleren bruker her tidslinje C når han skal snakke om noe som skjedde i perioden fra år 1815 og fram til i dag.

Tidslinje D

Denne tidslinjen er knyttet til en persons vekst og er plassert til høyre for fortelleren fra hoftehøyde og oppover.

Eksempel 20: 13:23

Teksten finnes i sin helhet på «Grunnbokvideo 8»: 0:35:46. «Ungarsk gutt vokste opp sammen med to hunder.»

Kommentar

Fortelleren viser her ved hjelp av tidslinje D den biografiske tiden hos gutten som vokste opp sammen to hunder.

Tidslinje E

Denne tidslinjen angir tidsforløp framover i tid (i nærmeste framtid).

Eksempel 21: 13:40

Teksten finnes i sin helhet på «Grunnbokvideo 8»: 0:06:55. «Kva er i veggen med reknestykket?»

Kommentar

Fortelleren bruker tidslinje E for å angi at gutten kom tilbake etter en tid.

Elevoppgaver

- 1 Elevene ser på ulike tekster på tegnspråk og finner ulik bruk av tidslinjer. Bruk her videoene «Tekstsamlingsvideo 8» og «Grunnbokvideo 8» eller andre videoer og/eller tv-program.
- 2 Elevene lager en tekst hvor de presenterer seg selv og forteller om sin oppvekst. Her vil elevene få bruk for tidslinjer for å plassere hendelser i forhold til hverandre.
- 3 Elevene lager en faktatekst hvor de skal fortelle om en persons liv eller en historisk hendelse. Bruk tidslinjer for å plassere hendelser i forhold til hverandre.
- 4 Elevene oversetter ulike tekster til tegnspråk med tanke på bruk av tidslinjer i forhold til organisering av innhold.
- 5 Elevene ser på egenproduserte tekster og hvordan de selv bruker tidslinjer.

5 Setningsanalyse

Mål

Elevene skal kunne bruke kunnskapene de har i tegnspråkgrammatikk på en kritisk måte. De skal kunne analysere tegnspråktekster laget både av andre og seg selv for på den måten være bevisst på sin egen språkbruk.

La elevene analysere tekster med utgangspunkt i det de har lært tidligere. Det er sikkert nødvendig å repetere deler av denne grammatikken.

Elevene skal kunne analysere en tekst med tanke på å se følgende momenter:

- grensemarkører
- setningsstruktur
- etablering og bruk av referanser (synsvinkel, proform og lokalisasjon)
- tidslinjer

Emne	Eks. nummer	Fra «Grunnbok-video 8»	Fra «Tekstsamlings-video 8»	Fra andre videoer
1 Grensemarkører	1		«Du er en grei kar du, Richard»	
2 Setningsstruktur Påstandssetning	2	«Trollpila ved Bolsøy kyrkje»		
Bekreftende setning	3		«Laurekadsj og tsjudene»	
Ja/nei-spørsmål	4		«Balders død»	
Hv-spørsmål	5	«Presten og klokkeren»		
Retoriske spørsmål	6	«Hjemmefødsel»		
Nektende setninger	7		«Samer»	
	8	«Presten og klokkeren»		
Betingelsessetninger	9		«Automatisk eksistens»	
Sideordning av setninger	10		«Du er en grei kar du, Richard»	
3 Referanser				
3.1 Lokalisasjon	11		«Itte no knussel»	
				«Tegnsatt, mars 1996»
3.2 Synsvinkel	12		«Itte no knussel»	
	13		«Itte no knussel»	
	14		«Itte no knussel»	
				«Poetry in Motion, original works in ASL, Debbie Rennie»
4.3 Proform	14		«Itte no knussel»	
				«Lek og fantasi med tegnspråk»
5 Tidslinjer				
Tidslinje A	15	«Sannhet, løgn, ild og vann		
	16	«Utdrag 1»		
Tidslinje B	17		«Itte no knussel»	
	18		«Du er en grei kar du, Richard»	
Tidslinje C	19	«Tegnspråk som minoritetsspråk»		
Tidslinje D	20	«Ungarsk gutt vokste opp sammen med to hunder»		
Tidslinje E	21	«Kva er i vegen med reknestykket?»		

6 Litteraturliste

Video

Poetry in Motion, original works in ASL, Debbie Rennie. Sign Media. Inc. 1990.

Lek og fantasi med tegnspråk. Ål folkehøyskole og kurscenter. 1993.

Tegnsatt, mars 1996. Døves video. 1996.

Bøker

Engberg-Pedersen, Elisabeth (1991): *Lærebog i tegnsprogs grammatik.* Døves Center for Total Kommunikasjon, København.

Malmquist, Ann Kristin og Mosand, Nora E (1996): *Se mitt språk!* Døves Forlag AS.

Brauti, Jon Martin & Schröder, Odd-Inge (1993): *Utvikling av morsmålsfaget tegnsprog for døve elever 1991–1993.*

Tegnspråk som førstespråk

8. klasse

LÆRERVEILEDNING I TEGNSPRÅKGRAMMATIKK

Norsk i åttende

Til verket hører:

- **Grunnbok**
som dekker både litteraturkunnskap og språklige emner
- **Tekstsamling**
som tar opp de sentrale sjangrene i 8. klasse med oppgaver
- **Lærerveiledning**
med en generell del og en metodisk del knyttet til hvert kapittel

Materiell for døve elever i 8. klasse utarbeidet av Møller kompetansesenter:

- ***Tegnspråk som førstespråk og norsk for døve 8. klasse.***
Tilleggshefte til den ordinære lærerveiledningen. For lærere som skal undervise døve elever. Med en generell del og en metodisk del knyttet til hvert kapittel.
- ***Tegnspråk som førstespråk 8. klasse. Grunnbok.***
Video med et utvalg tekster fra Grunnbok gjengitt på tegnspråk.
- ***Tegnspråk som førstespråk 8. klasse. Tekstsamling.***
Video med et utvalg tekster fra Tekstsamling gjengitt på tegnspråk.
- ***Tegnspråk som førstespråk 8. klasse. Lærerveiledning i tegnspråkgrammatikk.***
Med forklaring på eksempler og oppgaver i tegnspråkgrammatikk.
- ***Tegnspråk som førstespråk 8. klasse. Eksempelsamling.***
Video til lærerveiledning i tegnspråkgrammatikk.
- ***Norsk for døve 8. klasse.***
Grammatikk. Elevhefte med oppgaver.

Disse produktene dekker det meste av mål og hovedmomenter i læreplanen i fagene *tegnspråk som førstespråk* og *norsk for døve* i L-97

ISBN 82-03-30670-5



9 788203 306709

ASCHEHOUG